

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI SAMARQAND DAVLAT TEXNIKA
UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

SDTU rektori

Ch.J. Turkeyilmaz

2026-yil

**18.00.02—“Rayonlashtirish. Shaharsozlik. Qishloq turar joylarini
rejalashtirish. Landshaft arxitekturası. Bino va inshootlar arxitekturası”
ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktorantura (PhD)ga kirish imtihonlari, mustaqil
izlanuvchilik (PhD) va stajyor-tadqiqotchilikka saralash uchun
suhbatni o‘tkazish**

D A S T U R I

Samarqand – 2026

KIRISH

O'zbekiston Respublikasining barcha sohalarida amalga oshirilayotgan modernizatsiyalash jarayonlarini yanada rivojlantirish, qurilish va arxitektura sohasi bilan bog'liq masalalarni nazariy va amaliy jihatdan takomillashtirib borish hozirgi kunning ustuvor vazifasi hisoblanadi.

Shu boisdan, shaharsoz mutaxassislardan, ularning yuqori darajadagi bilim va kasbiy malakalarga ega bo'lishligi, arxitekturaviy loyihalash bilan bog'liq ilg'or xorijiy usullarini puxta o'rganishlari, bu borada, ayniqsa, zamonaviy innovatsion texnologiyalarni, shaharsozlik sotsiologiyasini, dissertatsiya mavzusi bo'yicha loyihaviy takliflarni ishlab chiqish kabi fanlarni puxta o'rganishlari kerak.

Aholining, ayniqsa, qishloq hududlarida istiqomat qiluvchi aholining sharoitlarining yaxshilanishi Respublikamiz shaharsozligida jiddiy ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar sodir etilishini nazarda tutadi. Yaqin kunlarga urbanistika bo'yicha aksariyat tadqiqotlar, garchi urbanizatsiya jarayoni davomida shaharlarning aloqalari kengayib, chegaralari yoyilib ketsada, asosan shaharlarga bag'ishlanar edi. Rivojlanayotgan shaharlar o'z ta'sir hududlarini faol kengaytirgan holda qishloq joylardagi turmushga ijobiy ta'sir o'tkazadi. Shu sababli, ularning istiqbolli rivojlanishi masalalari yon-atrofdagi qishloq aholi punktlarini hisobga olib turib hal qilinishi lozim.

Shaharsozlik g'oyalari va shahar landshafti yechimini ishlab chiqishda, bino va inshootlarni loyihalashda hamda qurilishni amalga oshirishda ijtimoiy, iqtisodiy, energosamaradorlik masalalarni yechimini topish va bu borada ilmiy tadqiqotlarni olib borish hamda inson omili, hayoti faoliyati uchun sun'iy muhitni yaratish o'z talablarini qo'ymoqda. Bu borada ko'plab ilmiy izlanishlar qilingan va olib borilmoqda. Ana shu masalarga oid jarayonlarni dunyo amaliyotida ko'rish, kuzatish, ilmiy tahlil qilish, tadqiqot olib borish va ulardan to'g'ri foydalanish muhim ahamit kasb etadi. Ushbu dastur 18.00.02 – "Rayonlashtirish. Shaharsozlik.

Qishloq turar joylarini rejalashtirish. Landshaft arxitekturasini. Bino va inshootlar arxitekturasini" ixtisosligi asosida ishlab chiqildi. Dasturni tuzishda rayonlashtirish, shaharsozlik, qishloq turar joylarini rejalashtirish, landshaft arxitekturasini, bino va inshootlar arxitekturasining barcha mutaxassislik fanlariga doir mavzular kiritilgan. Dasturga shahar va qishloqlarni arxitekturaviy-rejaviy tashkil etish, shaharsozlikning kelajak g'oyalarini ishlab chiqish, shaharlar landshaftini tashkil etishda mavjud muammolarni hal qilish masalalari, bino va inshootlar loyihalashda shaharsozlik masalalarini hal qilishning o'ziga xos xususiyatlari, muammolar yechimiga qaratilgan savollar kiritilgan.

Dastur beshta bo'limdan iborat bo'lib, ularning ketma – ketligi umumiydan – xususiyga, qadimdan – hozirgi kungi tomoyili asosida rivojlangan. Markaziy Osiyoga, birinchi navbatda O'zbekistonga ustivor e'tibor berilgan.

18.00.02—"Rayonlashtirish. Shaharsozlik. Qishloq turar joylarini rejalashtirish. Landshaft arxitekturasini. Bino va inshootlar arxitekturasini" ixtisosligi bo'yicha tayanch doktorantura (PhD)ga kirish imtihonlarida, mustaqil izlanuvchilik (PhD) va stajyor-tadqiqotchilikka saralash uchun suhbatni o'tkazishda mazkur dastur doirasida savollar tayyorlanadi.

DASTURNING MAQSAD VA VAZIFALARI

Ushbu dastur shaharsozlik tarixi, nazariyasi, shaharlarni barpo etish, qayta qurish, qishloq axoli turar joylarini rejaviy tashkil qilish, shaharlarning landshaftini tashkil etish bo'yicha ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlashga qaratilgan bo'lib, 18.00.02 – Rayonlashtirish. Shaharsozlik. Qishloq turar joylarini rejalashtirish. Landshaft arxitekturasini. Bino va inshootlar arxitekturasini mutaxassisligi bo'yicha fan doktorlari tayyorlashda katta ahamiyatga ega. Shu boisdan, arxitekturashunos, shaharsoz, tumanni rejalashtirish va hududiy joylashtirish, shahar landshaftini tashkil etish, shaharlarni ta'mirlash, shaharlar estetikasi bo'yicha mutaxassislardan, ularning yuqori darajadagi bilim va kasbiy malakalarga ega bo'lishligi, ta'mirlash bilan bog'liq ilg'or usullarini puxta o'rganishlari, bu borada, ayniqsa, zamonaviy innovatsion texnologiyalarni, arxitekturaviy yodgorliklardan zamonaviy maqsadlarda foydalanish usullarini puxta bilishlarini talab etiladi.

Dasturning maqsadi - kadrlarga zamonaviy talablarni ko'zda tutib, doktoranturada o'z dissertatsiya ishini himoya qiluvchilarning Shaharsozlik asoslari va shaharsozlik tarixi, tumanni rejalash va qayta qurish, qishloq turar joylarini loyihalash kurslari bo'yicha bilimlarini ob'ektiv aniqlash va baholashdan iborat.

Mazkur malakaviy imtihonlar Dasturiga quyidagi fanlar kiradi: Shaharsozlik asoslari, Landshaft arxitekturasini, Turar joy tumanini loyihalash, Qishloq aholi punktlarini rejalashtirish, Bino va inshootlar arxitekturasini va Arxitekturaviy loyihalash.

Imtihon o'tkazishdan maqsad – talabgorlarda shaharsozlik asoslari va taraqqiyot bosqichlari, shaharsozlikning yangi bosqichdagi uslub va yo'nalishlari bo'yicha ko'nikma va malaka shakllanganligini aniqlashdan iborat. Imtihonning vazifasi – zamonaviy shaharsozlik asoslarini o'rganish, eng yirik shaharsozlar ijodini taxlil etib, ularning yutuqlaridan unumli foydalanish, hamda boy tarixiy an'anaviy uslublarimiz orqali zamonaviy o'zbek shaharsozligini rivojlantirishdan iborat.

1. Shaharsozlik asoslari

Shaharlar rivojining demografik jarayonlari. Shaharlarning mehnat resurslari. Yangi hududlar tanlash va mavjud shaharlarning rivojlanishi. Shaharsozlik tipologiyasi. Shaharlarning rejaviy tashkil etilishi. Shaharning aholi turar joy zonasi. Turar joy tumanlari. Shaharning ishlab chiqarish va omborxonalar xududi. Shaharning rekreatsiya xududi. Tuman va kichik tumanlarni loyihalashning badiiy ahamiyati. Shaharning jamoat markazi. Shaharsozlik g'oyalari. Shahar tizimida ansamblarning tashkil etilishi va ahamiyati.

2. Turar joy tumanini loyihalash

Shaharsozlik bo'yicha ilmiy-loyihaviy ishlar, tuman rejalashning o'rni va ahamiyati. Hududning antropogen xususiyatlarining baholanishi. Tuman rejalashning demografik sig'imini aniqlash. Shahar aholisi va mehnat resurslari. Tuman rejalash xududlarining joylashuvi. Ishlab chiqarishni joylashtirish va

rivojlantirish. Agrosanoat kompleksi. Funktsional xududlash va rejaviy struktura. Axoliga madaniy-maishiy xizmat ko'rsatish ob'ektlari va ularning joylashuvi. Axolining dam olish, kurort davolanish va turizm ob'ektlarining joylashuvi. Hududning estetik tashkil etilishi. Atrof-muhitni muhofaza qilish. Tarixiy va madaniy yodgorliklarni saqlash. Tuman rejalashning transport masalalari. Tuman rejalashning muhandislik va texnik infratuzilmasi.

3 .Landshaft arxitekturas

Shahar ko'kalamzorlashtirish tizimining shakllanishi. Ko'pfunksional parklar. Maxsus bog'lar va parklar. Jamoat binolari atrofida landshaft tashkil etish. Bulvarlar, trotuarlar, skverlar va suv havzalari atrofida ko'kalamzorlashtirish.

4. Qishloq aholi punktlarini rejalashtirish

Qishloq hududlarini arxitektura-loyihaviy tashkil etishni asosiy vazifasi, qishloq aholi punktlarini bosh planlari, "Obod qishloq" va "Obod mahalla" dasturlarida qanday maqsadlari, qishloq aholi punktlarining rekonstruksiya, qishloq aholi yashash punktlari aholining soniga qarab qanday guruhlariga bo'linishi, aholi punktlari qishloqlararo markaziy xizmat ko'rsatish vazifalari, qishloq hududini muhandislik tayyorgarligi qishloq aholi punktlarida jamoat korxonalarini tashkil etish tamoyillari.

5. Bino va inshootlar arxitekturas

Turar-joy, jamoat, sanoat, ma'muriy binolarning tipologik asoslari, funksional loyihaviy, texnik, iqtisodiy yechimlari; turar joy va jamoat binolarining soniyali sifatlari, qurilishi parametrlari; ichki muhitni funksional shakllantirish tamoyillari; bino va inshootlarning texnologik, kommunikatsiyaviy bog'liqliklari to'g'risidagi tushuncha; mavjud bino va inshootlarining funksional tashkil qilish bo'yicha tahlil; arxitekturaviy-tipologik vazifalarni yechish; xizmat ko'rsatish bosqichlari, bino va inshootlar klassifikatsiyasi, fuqarolik binolarning shaharda joylashuvi; jamoat va ma'muriy binolarning shahardagi dominantlik roli; turar-joylar, xonadon tarkibi, kam qavatli, o'rta qavatli, ko'p qavatli, yacheykali, qisqa muddatli turar-

joy binolari; o'quv-tarbiya, tomosha, ilmiy muassasa, sport, sog'lomlashtirish, ma'muriy, dam olish binolari.

Jamoat, turar joy, sanoat, ko'pfunksiyali bino va inshootlarni arxitekturaviy-fazoviy shakli va ularning funksional, texnologik yechimini loyixalashtirish. Arxitekturaviy loyihalashda shaharsozlikdagi vazifasini, bino tiplari normalarini, ekologik talablarini va xonalar turkimlarini aniqlash belgilanadi. Loyihalarni tuzishda grafik ko'nikma, funksional, arxitektura - badiiy, konstruktiv va iqtisodiy tomondan loyihalash uslublarini o'zlashtirish, klauzura ishlarini bajarish, qisqa vaqtda bajariladigan loyihalarda badiiy kompozitsion, funksional talablarni his etish, loyiha bosqichlarida ijodiy yondoshish, eskiz g'oya ustida ishlash, arxitekturaviy muhitni tashkil etish, loyihalashga shaxsiy ijodiy yondoshish.

ADABIYOTLAR

1. Isamuxamdova D.U., Adilova L.A. "Shaharsozlik asoslari va landshaft arxitekturasi". Darslik. 1-qism., Toshkent, 2009
2. Isamuxamdova D.U., Adilova L.A. «Shaharsozlik asoslari va landshaft arxitekturasi». Darslik. 2-qism., Toshkent, 2009
3. Isamuxamedova D.U. Ismailov A.T., Xotomov A.T. "Injenerlik obodonlashtirish va transport". Darslik., 1 qism., Toshkent, 2009
4. ShNQ 2.07.01-13* Shaxarsozlik. Shahar va qishloq aholi punktlari hududlarini rivojlantirish va qurilishni rejalashtirish. T. O'zbekiston Respublikasi Davlat arxitektura va qurilish qo'mitasi. 2009
5. Adilova L.A. Landshaft arxitekturasi: I qism, o'quv qo'llanma, – Toshkent: IPTD "Uzbekistan", 2009 y.
6. Adilova L.A. Landshaft arxitekturasi: II qism, darslik-Toshkent: TASI 2009 y.
7. "Градостроительный кодекс Республики Узбекистан". Т. 2002 г. Исамухамдова Д.У., Садикова М.А., Муминова К.Р.
8. "Shaharsozlik loyihalash". O'quv qo'llanma, TASI. Toshkent 2015 y.
9. Isamuxamdova D.U., Mirzaev M.K. "Zamonaviy shaharsozlik nazariyasi". O'quv qo'llanma, Toshkent, 2015 y.
10. Селимова С. "Формирование понятия Ландшафтный урбанизм в градостроительстве". Национальная академия природоохранного и курортного строительства. Донбасс. 2014 г.
11. Ubaydullaev X.M, Inog'omova M.M. "Turar joy va jamoat binolarini loyihalashning tipologik asoslari" darslik., Toshkent 2009 y.

12. Хидоятлов Т.А. “Типология общественных зданий” ўқув қўлланма., Ташкент 2008г.
13. Х.М. Ubaydullaev, G.I. Korobovse, Y.I. Abduraxmanov, Ya.M. Mansurov “Arxitekturaviy loyihalash” o‘quv qo‘llanma., Toshkent 2012.
14. B.I. Inogomov “Zamonaviy bino va inshootlarni loyihalash” Toshkent o‘quv qo‘llanma., 2011 y
15. ShNQ 2.08.02-09* “Jamoat bino va inshootlari”. T. O‘zbekiston Respublikasi Qurilish vazirligi. 2009
16. Гелфонд А.Л. “Проектирование общественных зданий” Москва 2006
17. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-son “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
18. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 20 fevraldagi PQ- 4201-son “Obod qishloq” dasturi to‘g‘risida”gi Qarori.
19. O‘zbekiston Respublikasining shaharsozlik kodeksi. Toshkent, 2021
20. O‘zbekiston Respublikasining Uy joy kodeksi. Toshkent, 2009.
21. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 29 avgustdagi 679-sonli “Shaharsozlik faoliyatini amalga oshirish hamda qishloq xo‘jaligiga oid bo‘lmagan ehtiyojlar uchun yer uchastkalari berish, shuningdek ob‘ektlarni qurishga ruxsatnomalar berish tartibini tubdan soddalashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori.
22. Власов. Д.Н. “Транспортно-пересадочные узлы”. Библиотека научных разработок и проектов НИУ МГСУ. Москва, 2017 г.
23. Добромыслов А.Н. Диагностика поврежденных зданий и инженерных сооружений. Москва, 2006г.
24. Иванов И.А. “Дороги мира. История и современность” Учеб-практ. Пособие. Москва-Вологда. 2017 г.
25. Isamuxamdova D.U., Adilova L.A. “Shaharsozlik asoslari va landshaft arxitekturasi”. Darslik. 1-2 qism., Toshkent, 2009
26. Isamuxammedova D.U., Ismoilov A.T., Xotamov A.T. Injenerlik obodonlashtirish va transport. Darslik., Toshkent.: 2009. 230 b.
27. Isamuxamdova D.U., Mirzaev M.K. “Zamonaviy shaharsozlik nazariyasi”. O‘quv qo‘llanma, Toshkent, 2015 y.
28. Коссов А.В., Бахирев И.А. и др. “Транспортная планировка городов” Учебное пособие. Москва, 2017 г.
29. Nizomov Sh.R., Xotamov A.T. Landshaft konstruksiyasi. Toshkent. TAQI, 2010, 55 b.
30. Nizomov Sh.R., Xotamov A.T. “Bino va inshootlarni texnik baholash”. Darslik. Oliy o‘quv yurtlarining talabalari va magistrantlar uchun darslik. —

Toshkent., 2012. - 323 bet.

31. Рошина С.И., Лукин М.В. Техническая эксплуатация зданий и сооружений. КНОРУС. Учебное пособие. Москва. 2019 г.
32. Uralov A.S, "Landshaft arxitekturası". Darslik.-Toshkent 2016 y.
33. Uralov A.S, Sodiqova S.N. "O'rta Osiyo an'anaviy Chorbog' uslubi va zamonaviy bog'-park san'ati." -Samarqand, 2014 y.
34. Uralov A.S, Mustayev B. "O'zbek milliy bog'ini yaratishning me'moriy dasturi." -Samarqand 2021 y.
35. ShNQ 2.07.01-03*. "Shahar va qishloq aholi punktlari hududlarini rivojlantirish va qurilishini rejalashtirish" Toshkent.: O'zDavarxitqurilish qo'mitasi, 2009. TNMB- Ibn-Sina.
36. ShNQ 2.05.02-07. "Avtomobil yo'llari". Toshkent.: O'zDavarxitqurilish qo'mitasi, 2007. TNMB- Ibn-Sina.
37. ShNQ 2.08.01-05 "Turar-joy binolari" T.:O'zdavarkitekstroy, T., 2005y.
38. ShNQ 2.08.01-09* "Jamoat binolari va inshootlari" T.: O'zdavarkitekstroy, T., 2011g.
39. QMQ 2.01.01-94. Loyixalashtirish uchun iqlimiy va fizikaviy geologik ma'lumotlar. – Toshkent.: O'zDavarxitqurilish qo'mitasi, 1994.
40. QMQ 2.02.01-98. "Bino va inshootlar zaminlari". -Toshkent.: O'zDavarxitqurilish qo'mitasi, 1998.
41. QMQ 2.01.16-97 Turar-joy binolarining jismoniy eskirishini baholash qoidalari. T.:O'zdavarkitekstroy, T., 1997y.
42. Xotamov A.T., Usmonov Q.T. "Shahar xududini kompleks obodonlashtirish". Toshkent.: 2014. 160 b.
43. Xotamov A.T., Shaxidov A.F. "Shahar ko'chalari, yo'llari va transport". Darslik. Toshkent.: 2018. 364 b.

Internet saytlari:

33. www.gov.uz. - O'zbekiston Respublikasi hukumatining rasmiy sayti;
34. www.ziynet.uz- Axborot ta'lim tarmog'i;
35. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi qonunhujjatlarima'lumotlarimilliy bazasi;
36. www.minstroy.uz – O'zbekiston Respublikasi Qurilish vazirligi;
37. <http://old.my.gov.uz/ru/authority/2542> -Ministerstvo jilishno-kommunal'nogo obslujivaniya Respubliki Uzbekistan;
38. <https://xn--b1ae2abczgzn--plai/> -voprosi proektirovaniya i montaja sistem vodosnabjeniya i vodootvedeniya.

18.00.02–“Rayonlashtirish. Shaharsozlik. Qishloq turar joylarini rejalashtirish. Landshaft arxitekturası. Bino va inshootlar arxitekturası” ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktorantura (PhD)ga kirish imtihonlari, stajyor-tadqiqotchilik va mustaqil izlanuvchilik (PhD)ga saralash uchun suhbatni o‘tkazishning baholash mezonlari

Tayanch doktorantura (PhD)ga kirish imtihonlari **yozma**, stajyor-tadqiqotchilik va mustaqil izlanuvchilik (PhD)ga saralash **suhbat** shaklida o‘tkaziladi. Imtihon va suhbat biletlari (varianti)da 5 tadan savol bo‘lib, ularning har biri maksimal 20 ball bilan baholanadi. Eng yuqori umumiy ball - 100 ga teng. Savollarni baholash mezonlari quyidagicha:

- 0 – 5 ball** - faqat umumiy ta’rif berilgan bo’lsa;
- 6 – 10 ball** - umumiy ta’rif berilib izohlangan bo’lsa;
- 11 – 15 ball** - umumiy ta’rif va izohlar berilib, savol sxema va kerakli formulalar bilan yoritilgan bo’lsa;
- 16 - 20 ball** - umumiy ta’rif va izohlar sxema, formula va misollar bilan keltirilib, savol atroflicha yoritilgan bo’lsa.

Kafedra mudiri

Raximov L.A